

KÚRIA

Bfv.X.1131/2014/5.szám

A Kúria Budapesten, a 2014. év október hó 1. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

í t é l e t e t:

A népellenes büntett és más bűncselekmény miatt néhai terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a Legfőbb Ügyészség által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálva a Budapesti Büntetőtörvényszék B.XL.3676/1950/3. számú ítéletét és a Legfelsőbb Bíróság B.IV.6.190/1950. számú határozatát megváltoztatja, és a

terheltet az ellene folytatólagosan elkövetett népellenes büntett [az 1945. évi VII. törvénnyel törvényerőre emelt és az 1440/1945. (V. 1.) ME rendelettel módosított és kiegészített 81/1945. (II. 5.) ME rendelet 15. § 3. pontja] és bűnsegédként elkövetett népellenes büntett [az 1945. évi VII. törvénnyel törvényerőre emelt és az 1440/1945. (V. 1.) ME rendelettel módosított és kiegészített 81/1945. (II. 5.) ME rendelet 15. § 5. pontja] miatt emelt vád alól

felmenti.

A felülvizsgálati eljárás során felmerült 12.000 (tizenkettőezer) forint bűnügyi költséget az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

Néhai terheltet a Budapesti Büntetőtörvényszék az 1950. április 21. napján meghozott B.XL.3676/1950/3. számú ítéletében

- 1 rendbeli, az 1945. évi VII. törvénnyel törvényerőre emelt és az 1440/1945. (V. 1.) ME rendelettel módosított és kiegészített 81/1945. (II. 5.) ME rendelet (a továbbiakban: Nbr.) 15. § 3. pontjában meghatározott folytatólagosan elkövetett népellenes

büntett, és

- 1 rendbeli, az Nbr. 15. § 5. pontjában meghatározott, bűnsegédi bűnrészességben elkövetett népellenes büntett miatt

az 1878. évi V. törvény 96. §-ának felhívásával összbüntetésül nyolc évi fegyházra, mint főbüntetésre, tíz évi hivatalvesztésre, valamint politikai jogainak ugyanilyen tartamú felfüggesztésére, továbbá teljes vagyonának elkobzására, mint mellékbüntetésre ítélte.

Az eredeti bírósági iratok hiányában az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárából fénymásolatban beszerzett iratokból kitűnően az elsőfokú bíróság ítéletét a Legfelsőbb Bíróság az 1950. június 6. napján B.IV.6190/150. számú határozatával jogerőre emelte.

A jogerős határozatok ellen a Legfőbb Ügyészség terjesztett elő - a Be. 416. § (1) bekezdésének a) pontja alapján - felülvizsgálati indítványt.

Álláspontja szerint a néhai terhelt bűnösségének az Nbr. 15. § 3. pontjában meghatározott - népellenes, fasiszta barát hivatali működéssel megvalósított - népellenes büntettben, illetve az Nbr. 15. § 5. pontjában meghatározott - besúgással elkövetett - népellenes büntettben történt megállapítása anyagi jogi rendelkezéseket sért.

A Legfőbb Ügyészség rámutatott - hivatkozva a Legfelsőbb Bíróság Elnökségi Tanácsának B.törv.380/1991/3. számú határozatában kifejtettekre is -, hogy az Nbr. 15. § 3. pontja alkalmazásában joghatósággal bíró személynek az tekinthető, aki önálló döntési jogosultsággal rendelkezik. Az irányadó tényállás szerint azonban a néhai terhelt a feladatkörébe tartozó ügyekben önálló döntési jogosultsággal nem rendelkezett, így e bűncselekmény alanya sem lehetett.

A Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint a terheltnek az Nbr. 15. § 5. pontja szerinti, bűnsegédi bűnrészességben elkövetett népellenes büntettben történő marasztalása pedig azért törvénysértő, mert a Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bírósága, mint perújítási ügyben eljáró bíróság az 1955. november 25. napján kihirdetett B.001299/1955/6. számú ítéletével Rajk Lászlót a népellenes büntett miatt emelt vád alól bizonyítottság hiányában felmentette; az e határozathoz fűződő jogerőhatásra figyelemmel pedig Rajk Lászlót a néhai terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben sem lehet a tettesi alapcselekmény elkövetőjének tekinteni. Tettesi alapcselekmény hiányában pedig a néhai terhelt bűnösségének a bűnsegédi bűnrészességben elkövetett népellenes büntett miatti felelősségre vonása is törvénysértő.

Erre figyelemmel indítványozta, hogy a Kúria a Budapesti Büntetőtörvényszék és a Legfelsőbb Bíróság megtámadott ítéletét változtassa meg, és a Be. 427. § (1) bekezdésének a) pontja alapján a néhai terheltet az ellene folytatólagosan elkövetett népellenes bűntett, valamint a bűnsegédként elkövetett népellenes bűntett vádja alól, bűncselekmény hiányában, mentse fel.

A Kúria az ügyben nyilvános ülést tartott, melyen a Legfőbb Ügyészség képviselője a felülvizsgálati indítványban foglaltakat - kiegészítve - fenntartotta, a néhai terhelt védője pedig a felülvizsgálati indítványhoz csatlakozva, a lefolytatott korabeli eljárás koncepciók voltára is utalva, szintén a terhelt felmentésére tett indítványt.

A Be. 423. § (4) bekezdésének megfelelően a Kúria a megtámadott határozatokat a felülvizsgálati indítványban hivatkozott ok alapján vizsgálta felül. A Be. 423. § (5) bekezdése alapján a Kúria a megtámadott határozatot a 416. § (1) bekezdésének c) pontja alapján akkor is felülbírálja, ha az indítványt nem ebből az okból nyújtották be.

A Kúria a törvény e rendelkezésére alapított felülbírálatot az eredeti bírósági iratok hiánya miatt nem tudta elvégezni.

A Legfőbb Ügyészség a felülvizsgálati indítványához nem tudta csatolni az 1949-50-ben lefolytatott büntetőeljárás eredeti iratait, mivel azok sem a bírósági köziratok megőrzésére hivatott általános levéltárakban, sem az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában nem voltak fellelhetők.

Az eredeti bírósági iratok közül mindössze a Budapesti Büntetőtörvényszék B.XL.3676/1950/3. számú ítéletének egy fénymásolt piszkozati példánya, továbbá az 1955. és 1958. között folytatott belügyminisztériumi, illetve legfőbb ügyészségi vizsgálati anyagok - köztük a Belügyminisztérium Vizsgálati Főosztálya által 1955. november 2-án készített jelentés másolati példánya - álltak rendelkezésre, ez utóbbi szerint a Legfelsőbb Bíróság 1950. június 6-án a néhai terhelt büntetését jóváhagyta.

Az Állambiztonsági Szolgálat Történeti Levéltárából beszerzett további iratok szerint a terhelt 1949. június 19-étől volt fogvatartásban, és a váci börtön rabkórházában 1950. június 6-án 14 óra 50 perckor elhalálozott. A halál okaként apoplexia cerebri (agyvérzés) van feltüntetve.

Ezen iratok alapján nem lehetett állást foglalni abban, hogy az eljáró bíróságok az elbírálás időpontjában hatályban volt bűnvádi perrendtartási szabályok megtartásával folytatták-e le a bírósági eljárást.

Nem sikerült továbbá beszerezni a felülvizsgálati eljárásban a Legfőbb Ügyészség által hivatkozott, a Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bíróságának B.001299/1955/6. számú, Rajk Lászlót a népellenes bűntett és más bűncselekmények miatt felmentő ítéletét sem.

A Kúria ezért a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatokat csupán az indítványban hivatkozott ok alapján, a rendelkezésre álló első fokú ítélet alapján bírálta felül; azzal, hogy a Legfelsőbb Bíróság 1950. június 6-án meghozott B.IV.6190/1950. számú határozata az első fokon eljáró törvényszék ítéletét a terhelt bűnösségét megállapító és büntetést kiszabó részében a rendelkezésre álló iratok alapján bizonyosan helybenhagyta, a cselekmények jogi minősítésének másodfokú bíróság általi megváltoztatására pedig nem merült fel adat.

A felülvizsgálati indítvány - az alábbiak szerint - alapos.

A Be. 416. § (1) bekezdésének a) pontja szerint felülvizsgálatnak van helye, ha a bíróság a terhelt bűnösségét a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg.

I. A terheltet a Budapesti Büntetőtörvényszék folytatólagosan elkövetett, az Nbr. 15. § 3. pontjába ütköző népellenes bűntett elkövetésében találta bűnösnek. Ezt a bűncselekményt az a joghatósággal bíró közalkalmazott követte el, aki következetesen népellenes, fasiszta-barát hivatali működést fejtett ki.

A Büntetőtörvényszék által, az e cselekmény kapcsán megállapított tényállás szerint:

A terhelt 1919. januárjában lépett az államrendőrség szolgálatába és az 1919. évi magyar Tanácsköztársaság fennállásának idejét kivéve, amikor is politikai meggyőződése miatt hivatalát nem látta el, 1934. december 31. napjáig teljesített ott szolgálatot, előbb mint segédfogalmazó, majd fogalmazó, később rendőrkapitány.

1920. januárjában a Belügyminisztérium közbiztonsági osztályára lett beosztva, ahol 1931. év januárjáig teljesített szolgálatot.

Ennek a közbiztonsági osztálynak feladata volt, hogy mindazokat a személyeket, akik demokratikus, haladó irányzatú politikai tevékenységet fejtettek ki, de akik ellen a törvények értelmében bűnvádi, illetőleg bíróság előtti eljárást lefolytatni nem lehetett, tevékenységük a reakciós rendszer számára kényelmetlen volt, e törvények rendelkezéseivel és szellemével is ellentétben hosszabb időre szabadságuktól megfosssa, úgynevezett internáló táborokba helyezze.

A terhelt ezen az osztályon mint internálási referens volt beosztva, kinek feladatkörébe tartozott a különböző referátumok elkészítése, amely referátumokat a közbiztonsági osztály vezetője jóformán minden esetben helybenhagyott és e jóváhagyott referátumok alapján számtalan ember szenvedett internálást, került rendőri felügyelet alá vagy lett kiutasítva az ország területéről.

1931. évben a terhelt a Külföldieket Ellenőrző Országos Központi Hatóságához (KEOKH) nyert beosztást. Ennél a szervnél a vidéki rendőrhatóságok által hozott kiutasításokat elrendelő véghatározatok elleni fellebbezések felülbírálatával volt megbízva.

A terhelt az egyes ügyekben elkészítette a referátumokat, melyet a hivatal vezetője rendszerint helybenhagyott, és amely határozatok túlnyomó többségükben az elsőfokú rendőrhatóság határozatát helybenhagyták.

Az ítéletben megállapított tényállás alapján a terhelt terhére az Nbr. 15. § 3. pontja szerinti népellenes bűntett nem állapítható meg. E bűncselekménynek az alanya csak az a közalkalmazott lehetett, aki joghatósággal volt felruházva (a közalkalmazottak korabeli fogalmának meghatározásánál az Nbr. 2. § második mondata az 1940. évi XVIII. törvény 3. §-ára utalt vissza; eszerint a büntetendő törvények alkalmazása szempontjából az állam, a törvényhatóság vagy a község közigazgatási, igazságszolgáltatási, közoktatási, honvédelmi vagy gazdálkodási tennivalóinak teljesítésére, úgyszintén az állam, a törvényhatóság vagy a község intézeteiben, közintézményeiben, közműveiben vagy üzemeiben való működésre hivatalánál, szolgálatánál vagy különös megbízatásánál fogva köteles minden személyt - ideértve a m. kir. honvédségnek tényleges szolgálatot teljesítő minden tagját is - közhivatalnokoknak kell tekinteni).

Az Nbr. 15. § 3. pontja szerinti bűncselekménynek azonban nem minden, csupán a joghatósággal rendelkező közalkalmazott lehetett az alanya. A korabeli joggyakorlat szerint joghatósággal a hatóságnak csak az a tagja bírt, aki kényszerítő hatalommal rendelkezett, tehát kikényszeríthető határozatokat hozhatott vagy ilyen intézkedéseket tehetett.

A megállapított tényállás szerint azonban a terhelt rendőr fogalmazói beosztásokban teljesített szolgálatot, tervezeteket készített, a döntéseket azonban nem ő, hanem hivatali felettese, a Belügyminisztérium Közbiztonsági Osztályának vezetője hozta.

Ugyanez vonatkozott az 1930. évi XXVIII. törvénycikkkel felállított Külföldieket Ellenőrző Országos Központi Hatóság munkaszervezésére is. A hivatkozott törvény 2. § (2) bekezdése szerint a hatóság

határozatait (intézkedéseit) a belügyminiszter vagy a belügyminiszter nevében a hatóság vezetője (helyettes vezetője) adta ki.

Néhai terhelt rendőrkapitányi címe önálló intézkedésre nem jogosított, ez az akkori Belügyminisztériumban és a Magyar Királyi Rendőrségnél a nem bűnügyi, hanem a mai szóhasználatnál élve, a rendőrség igazgatásrendészeti szolgálati ágában tényleges szolgálatot teljesített felsőfokú jogi végzettségű - az egységes állami fizetési besorolás szerinti VIII. fizetési osztályba, így a rendőr fogalmazói karba tartozó - közhivatalnokok előmeneteli megnevezése, a mai fogalmaink szerint ez a cím a rendőr őrnagyi rendfokozatnak felelt meg.

A Budapesti Büntetőtörvényszék által megállapított tényállásban mindemellett nincs rögzítve olyan elkövetési magatartás sem, amiből azt lehetne megállapítani, hogy a terhelt a hivatali működése során következetesen jogellenes megkülönböztetést tett volna az általa intézett ügyekben az eljárással érintett személyek között aszerint, hogy azok milyen pártállásúak voltak, milyen felekezethez, nemzetiséghez vagy társadalmi osztályhoz tartoztak.

A megállapított történeti tényállásban nem szerepel semmilyen adat arra nézve, hogy a terhelt a belügyminisztériumi szolgálati ideje alatt kikkel szemben és milyen diszkriminatív jellegű intézkedést foganatosított, vagy hány személlyel szemben és milyen tartalmú határozatokat készített elő.

Történelmi tény ugyan, hogy az 1920. és 1944. közötti időszakban a Belügyminisztérium közbiztonsági (VII.) osztálya látta el a politikai rendészeti, határrendészeti, sajtórendészeti és gyülekezési ügyek mellett az internálási és rendőri felügyelet alá helyezési ügyek intézését, így működésében kiemelkedő szerepet játszott az államhatalommal szemben álló szervezetek, mozgalmak és személyek felderítése, és velük szemben közigazgatási jellegű joghátrányok alkalmazása.

1931-ig, a Külföldiek Ellenőrző Országos Központi Hatóság megalakulásáig a Belügyminisztérium VII. osztálya önállóan, ezt követően pedig a közbiztonsági osztály részeként működő KEOKH útján látta el a külföldiek ellenőrzésével és rendészeti igazgatásával kapcsolatos központi hatósági feladatokat is.

Az ítélet azonban figyelmen kívül hagyta, miszerint a terhelt a belügyminisztériumi szolgálata alatt a korabeli büntetőtörvények alkalmazása szempontjából bár közhivatalnoknak (a büntettekéről és vétségekről szóló 1878. évi V. törvény 1940. július 12-éig hatályban volt 461. §-a); az 1945-ben kiadott rendeletek szóhasználatára szerint közalkalmazottnak volt tekinthető, ám nem

minősült joghatósággal bíró közalkalmazottnak.

A konkrét jogsértések, hivatali kötelességszegések megállapítása helyett kizárólag a terheltnek a Belügyminisztériumban betöltött pozíciója alapján állapított meg - lényegében - objektív felelősséget, és erre alapozva mondta ki a terhelt bűnösségét a terhére rótt népellenes büntett elkövetésében.

Az Nbr. 15. § 3. pontja szerinti népellenes büntettben a terhelt bűnösségének megállapítása tehát egyrészt azért törvénysértő, mert a bűncselekmény megvalósulásához megkövetelt speciális alanyiség a terhelt esetében hiányzott; másrészt pedig a megtámadott határozat nem állapított meg a terhelt részéről olyan cselekményt, amely a törvényi tényállás által megkívánt következetes népellenes, fasisztabarát hivatali működés, mint elkövetési magatartás fogalma alá lenne vonható.

II. A terhelt bűnösségét az eljáró bíróságok az Nbr. 15. § 5. pontja szerinti háborús büntettben is, bűnsegédi bűnrészesként állapították meg.

Ezt a bűncselekményt tettesként az követte el, aki a fasiszta és a demokráciaellenes törekvéseknek vagy a társadalom egyes rétegei üldözésének célját szolgáló hivatalos szerv besúgójaként működött, vagy ilyen szervezet számára adatokat szolgáltatott.

A büntettekről és vétségekről szóló 1878. évi V. törvénycikk 69. § 2. pontja szerint a véghezvitt vagy megkísérlett büntett bűnsegédje az, aki a büntett elkövetését szándékosan előmozdítja vagy könnyíti, vagy annak előmozdítására vagy könnyítésére mást rábír; úgyszintén aki másokkal a cselekmény elkövetésénél vagy annak elkövetése után nyújtandó segély, vagy a cselekményből származó haszon biztosítása, vagy pedig a hatósági intézkedések megghiúsítása iránt megelőzőleg egyetért.

A Budapesti Büntetőtörvényszék által e körben megállapított történeti tényállás szerint:

1931. év őszén a terhelttel sógori kapcsolatban levő Rajk László testvérbátyja megjelent a terheltnél és tudomására adta azt, hogy Rajk Lászlót, aki akkor egyetemi hallgató volt, nyilván politikai okokból a rendőrség őrizetbe vette és kérte segítségét.

A terhelt ekkor eljáró a rendőrség politikai osztályának vezetőjénél, és kilátásba helyezte neki, hogy amennyiben büntetlenséget biztosít Rajk Lászlónak, úgy az teljesíteni fogja hazafiúi kötelességét. Hetényi nyomban intézkedett Rajk László kihallgatása iránt.

Ennek megtörténte után nevezett Rajk Lászlót a terhelt jelenlétében magához hívatta és értésére adta, hogy amennyiben elkötelezi magát a rendőrség számára besúgói tevékenység végzésére, az illegalitásba szorult kommunista mozgalom ellen, úgy büntetlenségét biztosítja és szabadon engedi.

Rajk László a feladatot elvállalta és még ugyancsak a terhelt jelenlétében egy kötelezvényt írt alá, amelyben besúgói feladatát kötelezően elvállalta. Ezután Rajk László szabadlábra is került.

1932 júniusában Rajk Lászlót ismét őrizetbe vette a rendőrség és a család felkérésére a terhelt ismét eljárás érdekében a politikai rendőrség vezetőinél.

Ekkor a főkapitány-helyettes közölte vele, hogy bár Rajk László besúgói tevékenységet teljesített a rendőrség részére és éppen az ő tevékenysége alapján tudtak eljárást indítani az akkor letartóztatásba került kommunista csoport ellen, mégis, nehogy nyilvánvalóvá váljék Rajk László besúgói és provokatori mivolta, az eljárást vele szemben is le kell folytatni, de a rendőrség intézkedni fog, hogy enyhe büntetést kapjon, és a bíróságnál ki fogják eszközölni megfelelő időben a szabadlábra helyezését.

1936. év tavaszán a főkapitány-helyettes felkereste a terheltet és közölte vele, hogy a politikai rendőrség fontos érdeke annak a kommunista futárszolgálatnak a leleplezése, amelyik a csehszlovákiai Losonc és Salgótarján között működik.

Ennek leleplezésére Rajk Lászlót akarják igénybe venni és felkérte a terheltet, hogy a régi kapcsolatainak alapján járjon el a KEOKH-nál, hogy nevezettet toloncolják ki az országból Csehszlovákiába, hogy feladatát sikeresen elvégezhesse, mint politikai okból kitoloncolt személy.

A terhelt a felkérés értelmében el is járt, eljárása eredményre is vezetett, amit rövidesen magától főkapitány-helyettestől tudott meg, aki egy találkozás alkalmával közölte vele azt, hogy Rajk László feladatát sikeresen végezte el.

E tényállás alapján azonban nem állapítható meg sem az, hogy Rajk László ténylegesen besúgói tevékenységet végzett a politikai rendőrség részére, sem pedig az, hogy ezt a terhelt tudta, és e tevékenységében Rajk Lászlót bűnsegédként segítette: az esetleges besúgói tevékenységét szándékosan előmozdította vagy könnyítette, avagy ilyen tevékenység előmozdítására vagy könnyítésére mást rábírt.

A jogerősen megállapított tényállás csak azt tartalmazza, hogy 1931-ben a terhelt eljárás érdekében, hogy Rajk Lászlót a

rendőrség helyezze szabadlábra, és kilátásba helyezte, hogy ennek megtörténte után Rajk László a rendőrség számára besúgóí tevékenységet fog végezni. 1932-ben a terhelt, Rajk László újabb őrizetbe vételekor a család felkérésére ismét eljárta a politikai rendőrség vezetőinél; míg 1936-ban, amikor már nyugállományban volt, a politikai rendőrség vezetése kereste meg őt, hogy régi kapcsolatai révén járjon el a KEOKH-nál, miszerint Rajk Lászlót annak érdekében toloncolják ki, hogy a Salgótarján és Losonc között működő kommunista csoportot le tudja leplezni.

Ezek a magatartások - az 1936. évi tevékenység kivételével, amikor a terhelt már nyugállományban volt, így nem minősült a büntető törvények szempontjából közhivatalnoknak - a megvalósításuk idején hatályban volt büntető törvények szempontjából, hivatali kötelességszegés hiányában, még hivatali visszaélés vétségeként (1878. évi V. törvény 471. §), illetve hivatali hatalommal visszaélés büntettként (1878. évi V. törvény 478. §) sem lettek volna értékelhetők.

A felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállás alapján tehát nem állapítható meg néhai terhelt terhére olyan elkövetési magatartás, amely a Rajk László által esetlegesen elkövetett besúgóí tevékenységhez, mint tettesi alapcselekményhez, bűnsegédi magatartásként kapcsolódhatott volna (1878. évi V. törvény 69. § 2. pontja).

Ezért néhai terhelt bűnsegédi bűnrészességben, a fasiszta-, és a demokráciaellenes törekvéseknek vagy a társadalom egyes rétegei üldözésének célját szolgáló hivatalos szerv besúgójaként elkövetett népellenes büntettben elmarasztaló ítéleti rendelkezés meghozatalára a korabeli büntető anyagi jogi szabályokkal ellentétesen, azok megsértésével került sor.

A Kúria a Legfőbb Ügyészség felülvizsgálati indítványának e tényállási ponttal kapcsolatban kifejtett indokolásával kapcsolatban a következőkre mutat rá:

A Rajk László 1949. évi elítélését követően a perújítási eljárásban hozott felmentő ítélet elvileg kihathat a jelen felülvizsgálati ügyben felülbírált ítéletekre is, de nem olyan összefüggésben, amelyet a Legfőbb Ügyészség indítványa tartalmaz.

A felülvizsgálati indítványt a Be. 423. § (1) és (2) bekezdésének főszabálya szerint a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályok alapján, valamint a jogerős határozatban megállapított tényállás alapján kell elbírálni.

Ezért a jogállamiság jelenlegi kritériumainak nyilvánvalóan nem megfelelő, ám az elbíráláskor hatályos jogszabály alapján kellett

megítélni a néhai terhelt terhére rótt cselekményt; és a Kúria a felülvizsgálati eljárásban érvényesülő tényálláshoz kötöttség miatt - különösen az eredeti bírósági iratok hiányában - nem vehette figyelembe a Legfőbb Ügyészség és a védelem által egyébként helyesen hivatkozott, mára már köztudomású tényként értékelhető azon körülményt sem, hogy mind a Rajk László és társai ellen lefolytatott büntetőeljárás, és ebből következően a jelen felülvizsgálati eljárással megtámadott határozatokhoz vezető büntetőeljárás is nyilvánvalóan koncepciós eljárás volt.

Ez azt jelenti, hogy a jelen ügyben a Rajk Lászlót érintően 1955-ben meghozott felmentő rendelkezés önmagában néhai terhelt elbírált cselekményeit és azok minősítését nem érinti. A jelen felülvizsgálati eljárásban felülbírált határozatok meghozatala idején ugyanis a Rajk László bűnösségét megállapító 1949. évi bírósági határozatok még hatályban voltak.

Másrészt, amint arra a Legfőbb Ügyészség a felülvizsgálati indítványban is kitért, a Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bírósága 1955-ben Rajk Lászlót és társait ugyan felmentette, de a tettesi alapcselekmény vádja alóli felmentés a bűnsegédi bűnrészes esetében eljárásjogi szempontból nem felülvizsgálati, hanem perújítási ok.

Ennek azért van jelentősége, mert az 1955-ben történt felmentésre bizonyítottság hiányában, és nem bűncselekmény hiányában került sor. A tettesi alapcselekmény alóli, bizonyítottság hiányában történt felmentés pedig a bűnsegédi magatartás tekintetében is kizárólag bizonyítottság hiányában történő felmentést eredményezhetne; a bizonyítottság hiánya a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatok tényállásának megalapozottságát érinthetné, amely azonban a Be. 423. § (1) bekezdése szerinti tilalom folytán e rendkívüli eljárásban eredménnyel nem vitatható.

Ahogy azonban a Kúria az előbbieken kifejtette, a Rajk Lászlót és társait érintő 1955. évi felmentő ítélet nélkül is meg lehetett állapítani, hogy a néhai terheltet az 1950-ben eljárt Budapesti Büntetőtörvényszék és a Legfelsőbb Bíróság a határozataik meghozatala idején hatályban volt büntető anyagi jog szabályainak megsértésével mondta ki bűnösnek a terhére rótt bűncselekmények elkövetése miatt.

Ezért a Kúria a Be. 424. § (2) bekezdése szerint kitűzött nyilvános ülésen a Be. 427. § (1) bekezdésének a) pontja alapján, figyelemmel a 6. § (3) bekezdésének a) pontjára, néhai terheltet az ellene emelt vádak alól bűncselekmény hiányában felmentette.

A felülvizsgálati eljárás során felmerült bűnügyi költséget a Be. 429. § (1) bekezdése alapján az állam viseli.

A Kúria ítélete elleni fellebbezést a Be. 3. § (4) bekezdése, a felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja zárja ki.

Budapest, 2014. október 1.

Dr. Kónya István s.k. a tanács elnöke, Dr. Soós László s.k. előadó bíró, Dr. Katona Sándor s.k. bíró, Dr. Márki Zoltán s.k. bíró, Dr. Mészár Róza s.k. bíró

A kiadmány hiteléül:

bíróági ügyintéző
NYM

A budapesti büntetőtörvényszék.

B.XL.3676/1950-3.szám

A NÉPKÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Budapesti büntetőtörvényszék az 1945:VII.tc. által törvényerőre emelt Nbr. 15. § 3. pontjában meghatározott népellenes büntett és más bűncselekmények miatt vádolt vádlott ellen indított bűnügyben megtartott zárt tárgyalás alapján meghozta a következő

í t é l e t e t :

Az 1949.napjától a rendőrhatalóság őrizetében, illetőleg előzetes letartóztatásban levő vádlott, aki évben született, lakos, nyug. rendőrkapitány, nős, gyermektelen, két hold föld vagyona van, jogi doktorátussal rendelkezik és közigazgatási vizsgát tett, valamint letette a rendőrtiszti vizsgát, katona volt, tartalékos főhadnagy, magyar állampolgár és anyanyelvű, apja: néh. , anyja: ,

b ű n ö s

mint tettes, 1 rb. az 1945:VII.tc. által törvényerőre emelt Nbr. 15. § 3. pontjában meghatározott, folytatólagosan elkövetett népellenes bűntettben és 1 rb. a Btk. 69. § 2. pontja szerinti bűnsegédi bűnrészességben elkövetett, az 1945: VII. tc. által törvényerőre emelt Nbr. 15. § 5. pontjában meghatározott népellenes bűntettben.

A büntetőtörvényesék ezért:

a vádlottat az 1945:VII.tc. által törvényerőre emelt Nbr. 16. § a) pontja és 3. § (2) bek.-e alapján a Btk. 96-99. §-ainak felhívásával, de a Btk. 91. §-ának alkalmazásával 8 (Nyolc) évi fegyházra, mint főbüntetésre, ezenfelül 10 (Tíz) évi hivatalvesztésre és politikai jogai gyakorlatának ugyanilyen tartamú felfüggesztésére, valamint egész vagyonának elkobzására, mint mellékbüntetésre ítéli.

A szabadságvesztés-büntetésből a vádlott őrizetbevételével és előzetes letartóztatásával az 1948:VII.tc. 8. §-a és a Btk. 94. §-a alapjánhónapot ésnapot kitöltöttek vesz.

A szabadságvesztés-büntetést megkezdésének napjától, a hivatalvesztést és politikai jogok gyakorlatának felfüggesztését pedig a Btk. 37. §-ának (2) bek. alapján a szabadságvesztés-büntetés kitöltésének, vagy elévülésének napjától kell számítani.

A vádlott a Bp.479. 480.§-a értelmében köteles az eddig előzetes letartóztatásbani, valamint a tárgyalás során felmerült és az ezután felmerülő bűnügyi költséget az államkincstárnak megtéríteni.

I n d o k o l á s :

A Budapesti Büntetőtörvényesék a vádlott által a nyomozati eljárás és a tárgyalás során védekezésében beismert tények, továbbá a

tárgyaláson a Bp.313. §-ának (1) bekezdése alapján ismertetett iratok és a tárgyalás egész anyaga alapján a következő

t é n y á l l á s t

állapította meg valónak és fogadta el ítéelkezése alapjául:

I.

Vádlott 1919. januárjában lépett az államrendőrség szolgálatába és az 1919. évi magyar Tanácsköztársaság fennállásának idejét kivéve, amikor is politikai meggyőződése miatt nem teljesített szolgálatot, 1934. december 31. napjáig teljesített ott szolgálatot, előbb mint segédfogalmazó, majd fogalmazó és rendőrkapitány.

1920. januárjában, mint az ellenforradalmi rendszer számára megbízható személy, a belügyminisztérium közbiztonsági osztályára lett beosztva, ahol 1931. év januárjáig teljesített szolgálatot. Ennek a közbiztonsági osztálynak feladata volt, hogy mindazokat a személyeket, akik a demokratikus, haladó irányzatú politikai tevékenységet fejtettek ki, de akik ellen a törvények értelmében bünvádi, illetőleg bíróság előtti eljárást lefolytatni nem lehetett tevékenységük a reakciós rendszer számára kényelmetlen volt, e törvények rendelkezéseivel és szellemével is ellentétben hosszabb időre szabadságuktól megfoszsa, úgynevezett internáló táborokba helyezze. Vádlott ezen az osztályon mint internálási referens volt beosztva, kinek feladatkörébe tartozott a különböző referátumok elkészítése, amely referátumokat a közbiztonsági osztály vezetője jóformán minden esetben helybenhagyott és e jóváhagyott referátumok alapján számtalan ember szenvedett internálást, került rendőri felügyelet alá vagy lett kiutasítva az ország területéről.

1931. évben vádlott a Külföldieket Ellenőrző Országos Központi Hatóságához (KEOKH) nyert beosztást. Ennél a szervnél a vidéki rendőrhatóságok által hozott kiutasításokat, véghatározatok elleni fellebbezések felülbírálatával volt megbízva. Vádlott itt is az egyes ügyekben elkészítette a referátumokat, melyet a hivatal vezetője rendszerint helybenhagyott, és amely határozatok túlnyomó többségükben az elsőfokú rendőrhatóság határozatát helybenhagyta.

1931. év őszén a vele sógori kapcsolatban levő Rajk László testvérbátyja megjelent vádlottnál és tudomására adta azt, hogy Rajk Lászlót, aki akkor egyetemi hallgató volt, nyilván politikai okokból a rendőrség őrizetbe vette és kérte segítségét. Vádlott eljárt ekkor a rendőrfőkapitány helyettesnél, a rendőrség politikai osztályának vezetőjénél, és kilátásba helyezte annak, hogy amennyiben büntetlenséget biztosít Rajk Lászlónak, úgy az teljesíteni fogja hazafiúi kötelességét. A rendőrkapitány-helyettes nyomban intézkedett Rajk László kihallgatása iránt. Ennek

megtörténnte után nevezett Rajk Lászlót vádlott jelenlétében magához hívatta és értésére adta, hogy amennyiben el kötelezi magát a rendőrség számára besúgói tevékenység végzésére, az illegalitásba szorult kommunista mozgalom ellen, úgy büntetlenségét biztosítja és szabadon engedi. Rajk László a feladatot elvállalta és még ugyancsak vádlott jelenlétében egy kötelezvényt írt alá, amelyben besúgói feladatát kötelezően elvállalta. Ezután Rajk László szabadlábra is került.

1932. júniusában Rajk Lászlót ismét őrizetbe vette a rendőrség és a család felkérésére vádlott ismét eljárás érdekében a politikai rendőrség vezetőinél. Ekkor a főkapitány-helyettes közölte vele, hogy bár Rajk László besúgói tevékenységet teljesített a rendőrség részére és éppen az ő tevékenysége alapján tudtak eljárást indítani az akkor letartóztatásba kerülő kommunista csoport ellen, mégis, nehogy nyilvánvalóvá váljék Rajk László besúgói és provokatori mivolta, az eljárást vele szemben is le kell folytatni, de a rendőrség intézkedni fog, hogy enyhe büntetést kapjon, és a bíróságnál ki fogják eszközölni megfelelő időben a szabadlábra helyezését.

1936. év tavaszán a főkapitány-helyettes felkereste vádlottat és közölte vele, hogy a politikai rendőrség fontos érdeke annak a kommunista futárszolgálatnak a leleplezése, amelyik a csehszlovákiai Losonc és Salgótarján között működik. Ennek leleplezésére Rajk Lászlót akarják igénybe venni és felkérte vádlottat, hogy a régi kapcsolatainak alapján járjon el a KEOKH-nál, hogy nevezettet toloncolják ki az országból Csehszlovákiába, hogy feladatát sikeresen elvégezhesse, mint politikai okból kitoloncolt személy. Vádlott a felkérés értelmében el is járt, eljárása eredményre is vezetett, amit rövidesen magától a főkapitány-helyettestől tudott meg, aki egy találkozás alkalmával közölte vele azt, hogy Rajk László feladatát sikeresen végezte el.

II.

A budapesti államügyészség a vádlott ellen, mint olyan joghatósággal bíró közalkalmazott ellen, aki következetesen népellenes működést fejtett ki, az 1945: VII. tc. által törvényerőre emelt Nbr. 15. § 3. pontjában meghatározott népellenes büntett miatt, továbbá, mint olyan személy ellen, aki szándékosan előmozdította és megkönnyítette Rajk Lászlónak ama tevékenységét, hogy a demokrácia ellenes törekvéseknek és a társadalom egyes rétegei üldözésének célját szolgáló hivatalos szerv besúgójaként működjön, a Btk. 69. § 2. pontjában meghatározott bűnsegédi bűnrészességben elkövetett, az 1945: VII. tc. által törvényerőre emelt Nbr. 15. §-a 5. pontjában meghatározott népellenes büntett miatt emelt vádat.

III.

Vádlott a vád tárgyává tett cselekményeit úgy a nyomozás során, mint a tárgyaláson beismerte.

Védekezésül azt adta elő, hogy a KEOKH-nál joghatóság nélküli referens volt, bár azt beismerte, hogy a rája szignált ügyekben a tervezeteket ő készítette, és a határozattervezetek közel 90 %-át a hivatal vezetője változatlanul elfogadta és az intézkedések ennek értelmében történtek.

Előadta továbbá azt, hogy Németországból politikai okokból menekültek csak 1935 év után érkeztek, ilyenek ügyeivel tehát ő nem foglalkozott, mert ebben az időben ő már nyugdíjban volt.

IV.

A büntetőtörvényszék a tényállást vádlott teljes beismerésére alapította, amelyet az eljárás összes adatai alátámasztottak, s amely megegyezik azokkal a köztudomású és a bíróság hivatalos tudomását is képező tényekkel, amelyek a Rajk László elleni bűnvádi eljárás során kerültek nyilvánosságra.

V.

Vádlott, aki politikai meggyőződése miatt a Magyar Tanácsköztársaság uralma idején a szolgálattételt megtagadta, a népuralom leverése után, mint politikailag teljesen megbízható személy, bizalmi beosztásba került. A két világháború közötti időben az ellenforradalmi burzsoá uralom törvényei és intézkedései olyan láncolatot képeztek, amelyek egyenesen vezettek az 1944. évben bekövetkezett összeomlásig. E törvényeknek és intézkedéseknek lényege a folyton fokozódó népelnyomás volt. Ennek a célnak a szolgálatában állt az egész államapparátus, de ennek is első vonalbeli szerve az akkori politikai rendőrség volt. Egyik tevékenysége e politikai rendőrségnek az volt, hogy azokat a személyeket is, akiket a népelnyomását célzó törvények alapján sem lehetett az ugyanezt a célt szolgáló bíróság elé állítani, illetve ezáltal elítéltetni, nyíltan, törvénytelen eszközök alkalmazásával fosszon meg szabadságától és gátolja meg haladó szellemű tevékenységét.

Vádlott, mint a politikai rendőrség magas állású tagja, egész tevékenységét ennek a célnak a szolgálatába állította. Mint a Belügyminisztérium közbiztonsági osztályának referense a haladó politikai irányban működő személyek üldözésében jelentős helyet foglalt el és számtalan esetben hozott internálási, rendőri felügyelet alá helyezési és kiutasítási véghatározatokat.

Ugyanezt a tevékenységet fejtette ki lényegében vádlott

akkor is, mikor a működése miatt hírhedtté vált KEOKH-nál teljesített szolgálatot. Ez a szerv is lényegében a politikai rendőrségnek mintegy kiegészítését alkotta és kíméletlenül járt el minden olyan személlyel szemben, akik éppen az elnyomó politikai rendszer szempontjából nem kívánatos embereknek minősültek, és akiknek állampolgárságát az első világháborút követő területváltozások következtében bármely oknál fogva vitássá lehetett tenni. Minthogy az állampolgárság elismerése, vagy el nem ismerése számtalan esetben az eljáró hatóság belátásától függött abban az időben, a KEOKH igen sok esetben fosztott meg állampolgárságától olyan személyeket, akiket a reakciós rendszer szempontjából megbízhatatlannak minősített. Ilyen esetekben azok egzisztenciáját is tönkretéve eljárta velük szemben és az országból kiutasította, illetve kitoloncoltatta azokat.

Ugyanígy járt el sok esetben a hitleri uralom alá került Németországból menekült demokratikus személyekkel szemben is.

Vádlott a KEOKH-nál a vidéki rendőrhatóságok által hozott kiutasítási véghatározatok felülvizsgálásával lett megbízva. Mint referens a véghatározatokat mindenkor jóváhagyta, illetve olyan referátumokat készített, amelyek jóváhagyást tartalmaztak, s amely referátumokat a hatóság vezetője jóformán minden esetben jóváhagyott.

Vádlott, mint referens az ügyek elintézése céljából döntő feladatot töltött be, minthogy az egyes ügyek elintézése abban az értelemben történt, ahogy az a referátumban foglaltatott. Mindkét beosztásában vádlott magas állású rendőr tisztviselő, rendőrkapitány volt, aki aláírásával látta el a meghozandó intézkedést. Kétségtelen tehát, hogy vádlott a tevékenysége keretén belül joghatósággal bíró közalkalmazott volt.

Az is kétségtelen, hogy a Magyar Tanácsköztársaság uralmát követő reakciós Horthy-rendszer politikai rendőrsége és természetesen annak magas állású és bizalmi beosztású tisztje népellenes hivatali működést fejtett ki, amint ez az eljárás adataiból meg is állapítható.

Vádlott, mint a politikai rendőrség magas állású és beosztású tisztje, nyilvánvalóan tisztában volt azokkal a módszerekkel, amelyekkel a politikai rendőrség a haladó mozgalmak elleni harcot folytatta. Így tisztában kellett lennie azzal is, hogy amikor az ő ajánlatára Rajk László elvállalta, hogy hazafiúi kötelességét teljesíteni fogja és erről írásbeli kötelezvényt is adott a rendőrségnek, akkor rendőrbesúgó tevékenységet vállalt. Vádlottnak ezt a tudomását utóbb megerősítette a politikai rendőrség akkori vezetőjének közlése is.

Még közvetlenebb segítséget nyújtott Rajk László rendőrbesúgói tevékenységéhez akkor, amikor a politikai rendőrség vezetőjének felszólítására közreműködött abban, hogy nevezettet az ország területéről mondvacsinált indokkal kitoloncolják abból a célból, hogy így politikai üldözöttként gyanútlaná válva beférkőzzék a csehszlovák kommunisták bizalmába és leleplezze azok kapcsolatát és futárszolgálatát az illegális Magyar Kommunista Párttal.

Rajk László e tevékenysége kétségtelenül a reakciós, fasiszta szellemű magyar politikai rendőrség, mint a demokráciaellenes törekvéseknek és a társadalom egyes rétegei üldözésének célját szolgáló hivatalos szerv számára való besúgó működés volt, amely népellenes büntettet képező tevékenységét vádlott szándékosan előmozdította és megkönnyítette.

VI.

A büntetőtörvényszék tehát vádlottnak a rendelkezőrészen meghatározott büntetben való bűnösségét megállapította és őt beszámítást kizáró és büntethetőséget megszüntető ok hiányában megbüntette. A büntetés kiszabásánál a büntetőtörvényszék enyhítő körülményként értékelte vádlott javára

- 1./ teljes beismerését,
 - 2./ beteges állapotát,
 - 3./ a cselekmény elkövetése óta eltelt hosszabb időt,
 - 4./ azt, hogy vádlott vallomásával közreműködött Rajk László tevékenységének felderítésében;
- súlyosító körülményként értékelte terhére,
- 1./ magas képzettségét,
 - 2./ azt, hogy oly huzamos időn keresztül végzett népellenes tevékenységet a politikai rendőrségnél,
 - 3./ a halmazatot.

A bűnösségi körülmények mérlegelésével a büntetőtörvényszék a rendelkezőrészen kiszabott büntetést találta vádlott alanyi bűnösségével és cselekménye tárgyi súlyával arányban állónak.

VII.

Az ítélet egyéb rendelkezései az ott felhívott törvényhelyeken alapulnak.

Budapest, 1950. április 21. napján.

/Dr. Olti Vilmos/

/Dr. Kéri Lajos/

*felsőbírósági tanácselnök
a tanács elnöke*

*törvényszéki bíró
ítéletszerkesztő*

/Csesznoki János/

*/Barus Béla/
ülnek*

/Sovány Ferenc/

A kiadmány hiteléül: kezelő.